

Inflacija izničuje napore delavcev TTL

Celotna Ljubljana, posebej še Vičani, vedno kažejo Tobačno tovarno kot značilno domačo tovarno; simbol industrializacije Ljubljane ter enega temeljev in barometrov viškega gospodarstva. Zaradi vsega tega, izvirajočega iz tradicije, so vsi pozorni na podatke in načrte TTL. Mnogi so zato ob listanju resolucije, srednjeročnih planov in drugega z začudenjem zrlji v skromne indekse, ki jih načrtujejo v TTL. Zaradi prej omenjene vloge in pojmovanja o TTL je tehtanje planov te tovarne vodilo k vprašanju: kaj pomeni to!

»Vem! V občini in v Ljubljani nam očitajo, da smo premalo ambiciozni. Vendar smo pri nas zagovorniki tega, da je treba planirati na resničnih možnostih in resnične reči, ne pa, da predstavlja plan le seznam želja, ki ostanejo neuresničene. Mi bi lahko v plan napisali karkoli, kot so ponekod, obenem pa se zavedali, tako kot ti drugi, da je vse kaj malo verjetno. Mi ne moremo in ne smemo nerealno načrtovati. Različne usmeritve in vsakršni dokumenti lahko zahtevajo karkoli, vendar vse ostaja v realnosti, ki je pač takšna, kot je. Mi lahko še tako lepo načrtujemo, da bo recimo konj vlekel breme 100 ton, a vlekel ga ne bo, ker ga pač ne more. Kakšen smisel bi imelo takšno načrtovanje! Zato se pri nas želimo držati tega, kar zmoremo in kar vemo, da bomo dosegli. Preseganje plana pa tudi ni prepovedano, kajne!« sprašuje generalni direktor TTL inž. JANEZ ČE-MAZAR.

Kje vidite v TTL vzroke za prej opisano?

»V sedanjem položaju v našem jugoslovanskem gospodarstvu je zelo nevhvaležna naloga planiranja. Davki na cigarete so milo rečeno čudni in imajo zgolj fiskalno vlogo. Nenehne podražitve vodijo v to, da se kadilci sicer ne odpovedujejo cigaretam, zato pa prehajajo na slabše sorte, ki so pač cenejše. Cene tobaka so poglavje zase. Kako bomo shajali in zdržali z njimi, je vprašanje. Sedanja politika cen lahko pripelje do poloma. Kupci zmorejo plačilo le do neke meje. Potem ne bomo ogroženi le predelovalci, ampak tudi pridelovalci tobaka. Kako velikanski industrijski kompleks in koliko pridelovalcev je odvisno od te panoge, je znano. Končno je znana tudi velikost luknje v proračunu, ki jo zapolnijo z davki na cigarete. Istočasno je preskrba z repromaterialom nezanesljiva in se dnevno spreminja. Obenem smo včasih srečni, da karkoli dobimo. O kakovosti v tem primeru seveda sploh ni mogoče razpravljati. Kam vodi to? V tem stanju je, to vam zagotavljam, zelo težko planirati.«

1. IZVOZA BO VSE MANJ

»Ze so razmere že doma neurejene, je mogoče iti na svetovni trg. Torej?

»Takšne krilatice so odlična zadeva, če jih tresiš z govorniškega odra. Jugoslavija kot celota na svetovnem trgu izgublja. Predvsem je vidno to nazadovanje v kakovosti, tudi v naši panogi. Razkorak se vedno bolj veča. Mi vedno bolj zaostajamo. Iz naše panoge ne more več nihče na tuj trg. Izvoz na Vzhod je bil dohodkovno zanimiv in dober posel, za vso panogo pa je zadeva »crknila«. Nismo več zdržali z našimi cenami surovin, repromaterialov in kakovostjo. Vprašajte druge proizvajalce, dobili boste enak odgovor.«

Zato bo vseh 15 proizvajalcev cigaret v Jugoslaviji pritisnilo s svojimi izdelki na domači trg. Tu bo vedno večja ponudba, vedno manjša kupna moč in kako naj načrtujemo povečevanja, širjenja, nove zmogljivosti? To bi bilo zidanje v oblakih. Takšna gradnja bi kaj trdo padla na naše glave. Cen našim izdelkom ne določamo mi, torej ob večji ponudbi ne moremo tržno reagirati in spustiti cene. Sploh pa, kako naj mi reagiramo tržno, ko dobi naša tovarna in njen delavec od vsake izdela-

ne cigarete le nekaj promilov, vse ostalo pa so materialni stroški in davki. »Če »damo« vse, ni to ena para.«

Kje potem vidite svoj trg in svoje mesto?

»Puške nismo vrgli v koruzo, saj le računamo na zvestobo domačih kadilcev in na to, da skušamo zagotoviti kar največjo možno kakovost. Obenem je naš Filter 57 že dolgo najbolj prodajana cigareta v državi. Računamo, da bo drugim huje. Mogoče bodo oni kaj bolj učinkoviti in odmevni, ko se bodo oglasili v naših zveznih organih.

V izvoz bo šlo vse manj surovega tobaka, izvoz končnih izdelkov na Zahod pa je od nekdanj iluzija. Tam bi morali za reklamo dati za začetek nekaj milijard dolarjev!

Vemo, da moramo priti na svetovni trg in zato iščemo različne poti. Kakšne, je zaenkrat poslovna skrivnost, gre pa za dolgoročne načrte in za višje oblike sodelovanja. Pri tem smo imeli v preteklosti že določene uspehe.«

2. BOLJŠE JE ČAKANJE NA OBRESTI KOT INVESTIRANJE

Kakšen je proizvodni položaj?

»Ustrezen položaju v našem gospodarstvu. Sistem cen in davkov ni tak, da bi spodbujal kakovost. Kam to pelje, je jasno! Ker se to ne bo kmalu spremenilo, je težko biti optimist.

Oprema je izrabljena. Načrtujemo nove sisteme strojev za proizvodnjo in sicer najprej tri, potem še dva. S tem bomo povečali proizvodnjo, oziroma vsaj zmogljivosti, in trudili se bomo, zavzeti na trgu čim več prostora. Za kaj več ni uvoznih dovoljenj in tudi ne denarja. Akumulativnost panoge je prešibka, da bi lahko širili reprodukcijo, saj še enostavno komaj zmoremo. Če bi hoteli narediti precej več, bi morali imeti tudi veliko več obratnih sredstev. Od kje, prosim vas, naj jih vzamemo? Cene surovega tobaka so skočile v zadnjem času za 73 odstotkov. Če se bo podražila pšenica (na pšenico je tobak vezan s ceno v določenem razmerju, tako kot drugi pridelki), bo tobak še bolj poskočil. Vse to lahko pripelje do eksplozije! Cene rastejo vedno hitreje in izničujejo vsa proizvodna prizadevanja.«

Kakšen je vpliv inflacije!

»Katastrofalni! Če ima kdo kak dinar, se mu ga sploh ne izplača več investirati. Inflacija požre vso vrednost novega izdelka in ko nov stroj že dela, izdelovalcu ostane manj kot prej, stroji pa sploh niso plačani. Bolje je nalagati denar v banko in čakati na obresti. Takšen položaj nujno odseva v gospodarstvu nasploh. Mi bi morali v TTL celo zmanjšati proizvodnjo, vendar tega ne bomo storili. Če bi vse gledali le skozi dinar, bi to morali narediti! Finance so vse bolj omejujoč faktor.

Če bi povečali proizvodnjo, bi rabili več obratnih sredstev. Ta denar, če bi ga imeli za povečevanje in za obratna sredstva, bi bil slabo naložen. Prinesel ne bi nič, ali malo. Zanesljivo bi bil razvrednoten! Če bi ta denar dali v banko, bi dobili lepe obresti. Nekateri to tudi počnejo in ekonomsko imajo zelo prav. Drugo je seveda, kam to pelje.«

Vizija prihodnosti?

»Če ne bomo obdržali inflacije, bo težko. Kaj nam pomaga uspeh visoke produktivnosti, višje kot v svetu! Delo namreč inflacija povsem izniči. Na vse to mi v TTL nimamo nikakršnega vpliva, pa tudi gospodarstvo le bore malo. Tisti, ki odločajo, bodo morali stvari tudi urediti. TTL bo skušala zase narediti vse, kar je mogoče, da bomo delali in imeli kruh, optimizem pa smo že dolgo tega vrgli med staro šaro«, ugotavlja inž. Janez Čemazar.

MILOVAN DIMITRIČ

O načrtih in samoupravljanju v Utensiliji

Prvi delavski svet v Utensiliji je bil izvoljen 28. junija 1950. In prav na ta dan čez 35 let so se samoupravljalci te temeljne organizacije združenega dela zopet zbrali, da obeležijo ta pomembni jubilej.

Ob tej priložnosti je spregovoril Maks Močnik – predsednik osnovne organizacije sindikata in med drugim še posebej podčrtal:

Naš kolektiv je vso to obdobje dokazoval svojo visoko zavest, katera prihaja do izraza v naporih za izpolnjevanje planskih nalog, v zadnjih letih pa tudi za uresničevanje sprejetega akcijsko-stabilizacijskega programa. To dokazuje, da smo pravilno razumeli, da je graditev socialističnega sistema v naši državi odvisna prav od nas samih in da gre do naporov, ki jih dajemo, v korist nas vseh in celotne družbe.

Zavedamo se in to naj bo tudi naša osnovna naloga za prihodnost, da bomo z uspešnim gospodarskim razvojem vedno bolj utrjevali tudi materialno osnovo našega delavskega samoupravljanja. Posebno si moramo prizadevati, da bomo zvišali produktivnost dela z uvedbo moderne tehnologije in sodobnih delovnih metod v naši proizvodnji, da bomo stalno izpolnjevali naše sprejete planske naloge. Dovolite mi, da na koncu preko vas iskreno čestitam v imenu samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij vsem članom našega delovnega kolektiva k temu pomembnemu jubileju, ter izrečem priznanje in pohvalo za ves trud, ki so ga doprinesli s svojim delom tako za razvoj našega podjetja, kot za krepitev našega delavskega samoupravljanja.

Nekaj več o vlogi samoupravnih organov še posebej pri uresničevanju začrtanih gospodarskih programov pa smo spregovorili s predsednikom delavskega sveta Utensilije – Jožetom Rožunom.

Kako bi lahko, z ozirom na to, da ste že vrsto let zaposleni v Utensiliji ocenili razvoj samoupravnih odnosov?

Najbrž bi veljala ocena, da je tudi pri nas samoupravljanje nihalo. S tem mislim predvsem kvaliteto samoupravljanja, kar pa v prvi vrsti zavisi od kadrovske strukture – od ljudi, ki sodelujejo in delujejo v samoupravnih organih. Precej zavisi od npr. predsednika delavskega sveta, še več pa od tistih, ki pripravljajo sklepe in predloge. Ko govorim o ljudeh imam v mislih predvsem njihovo angažiranost. Še vedno se dogaja, da precej članov delavskega sveta ne deluje aktivno. Molčečnost pa moti.

Kaj vas še moti!

Poglejte! Velik korak smo v tem 35-letnem obdobju naredili na področjih samoupravnega organiziranja metod in načinov dela. Pa vendar me zelo moti to, da na pr. vsi člani delavskega sveta še vedno ne prihajajo na seje »oboroženi« s stališči in mnenji svojih delovnih tovari-

šev. Vse preveč nastopajo v lastnem imenu. Osebnostem se zelo zavzel za spremembo takšnega načina dela.

Smatram, in to se v praksi tudi potrjuje, da delavski svet posega v strategijo upravljanja v temeljni organizaciji, na dnevnih redih so čestokrat odločitve o ključnih vprašanih razvoja, neorganiziranosti in še bi lahko našteval. Moti pa me po drugi strani tudi to, da kot osrednji organ upravljanja moramo nemalokrat razreševati tudi zadeve strokovnih služb. Prepletanja ne bi smelo biti!

Kaj menite o nadaljnjem razvoju samoupravnih odnosov?

Imamo vse možnosti in pogoje, da samoupravljanje razvijamo do tistih in takšnih oblik, ki bi njegovo vsebino še bolj poudarjale. Če bi se vsak delavec vsaj malo bolj angažiral za delo v samoupravnih kot tudi v družbenopolitičnih organizacijah, bi marsikatero stvar oziroma problem lažje razrešili.

Kakšni so razvojni načrti Utensilije?

Prav o tem bomo v kratkem vodili razprave tudi na delavskem svetu. Srečujemo se v zadnjem času z nekoliko razrahljanimi odnosi med Avtomontažo in Utensilijo kot njegovo temeljno organizacijo združenega dela. Sodelovanje – predvsem na poslovnem področju ne teče tako kot bi moralo. Tu bomo morali temeljito pretrstati.

Po drugi strani pa se nahajamo pravzaprav pred strateško odločitvijo glede proizvodnje brezčolničnih stavov. Investicije – okroglih 42 starih milijard sigurno ne bomo zmogli sami, za to bo potrebna nujno povezanost z večjo asociacijo. Brezčolnične stavbe že uporabljamo tudi naša tekstilna industrija. V Jugoslaviji pa jih ne proizvajamo, kar pomeni, da je ta investicija ekonomsko upravičena. Dosedanja opremljenost naše tovarne – mimgrede naj zapišemo, da izdelujejo v Utensiliji domala vse vrste tekstilnih potrebščin od lučalnic, grebenov... pa nam omogoča le izdelavo klasičnih čolničnih stavov. V zadnjih letih se srečujemo z močno konkurenco tudi znotraj Jugoslavije, zato je posodobitev proizvodnje z uvajanjem novih proizvodnih programov neobhodna.

Kaj pa izvozna prizadevanja?

Pozna se nam, da smo prej samostojno izvozno službo združili v Avtomontaži TOZD izvoz. Tisti prvotni in povezani stik s proizvodnjo se je precej razrahljal. Že pred časom smo na delavskem svetu postavili jasno zahtevo po izvozu finalnih izdelkov. Polizdelkov smo namreč izvažali precej. Čeprav vemo, da nastopajo objektivne težave – les je pri nas kot surovina za tekstilne potrebščine izredno drag, domače cene so pravzaprav podivjane – pa bomo zahtevali v obravnavo na delavski svet celotno analizo, čemu se vendar izvozne plani ne realizirajo.

J. DOMITROVIČ

ITALIJANI SO ZAPOLNILI TRENUTNO VRZEL

Projekt Pluta, projekt novih milijard

Potem, ko so se 13. junija delavci in delavke delovne organizacije Pluta TOZD Zapiralna embalaža in DSSS na referendumu izrekli za predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v enovito delovno organizacijo Pluta, Cesta v Gorice 8, je po vseh izpeljanih vmesnih zakonskih obveznostih Temeljno sodišče v Ljubljani 1. julija prejelo tudi priglasitev za vpis konstituiranja enovite delovne organizacije v sodni register.

Za imenovanje vodilnih delavcev so dali soglasje tudi izvršni svet in družbenopolitične organizacije naše ob-

Trenutno predstavlja delo s pluto neznamen del prihodka Plutala. Z izvajanjem kompenzacijskih, prav posebno pa še kooperacijskih poslov pa bo zavzemala proizvodnja zamaškov, izolacijskih in okrasnih plošč ter drugih izdelkov, vedno pomembnejši del v dejavnosti te naše delovne organizacije.

čine in predvideno je, da bo lahko Pluta kot enovita delovna organizacija prihodnji mesec že z vso odgovornostjo poprijel za delo.

Ker pa te organizacijske spremembe niso več prava novinarska novost, saj poteka proces že nekaj mesecev, smo se odločili tokrat predstaviti »PROJEKT PLUTA«. Uresničevati ga bo pričeli v tem kolektivu po nekajletnih temeljnih pripravah in čakanju na ugodni ekonomski in tržni čas.

V sedemdesetih letih so dosegli v Plutalu največji obseg predelave naravne plute. Takrat so prodali do pet tisoč kubičnih metrov izolacijskih plošč, do 30 milijonov zamaškov in več sto tisoč kvadratnih metrov stenskih in talnih okrasnih oblog.

Ker pa ni bilo dovolj deviz za nakup pločevine za zaporko in plute za navedene izdelke, je prišlo do opustitve tega dela proizvodnje. Temu je delno botrovala tudi zastarela tehnologija, ki je zahtevala obilno ročno delo, dajala ogromen odpadek in majhen dohodek.

A, kot smo zapisali, so v Plutalu izračunali, da je spet napočil čas za uvajanje in obnavljanje tovrstne produkcije. To omogoča najprej kompenzacija, ki jo

imajo s predelovalci naravne plute, v to jih vleče veliko povpraševanje po kakovostnih zamaških med jugoslovanskimi vinarji, predvsem pa jih draži visoko avtomatizirani način priprave izdelkov iz plutastega sprimka, ki ga vse bolj uporabljajo svetovni proizvajalci.

Po ocenah potrebujemo v Jugoslaviji letno do 120 milijonov zamaškov iz plute. Letos jih nameravamo poslati na trg iz Plutala 20 milijonov, ali približno tretjina količine, s katero bodo v naslednjih letih nastopali v naši državi. Cene so zelo ugodne in v Plutalu pravijo, da so na obzoru nove milijarde dinarjev, ki jih je potrebno le zajeti. Ne le z zamaški, ki so trenutno iz naravne plute, ampak tudi z izolacijsko in dekorativno pluto ter še s številnimi izdelki, ki bodo nastajali z njihovo izvorno tehnologijo in na v Plutalu zasnovanih in narejenih strojih.

Vedo, da se bodo morali nekaj časa boriti za odjemalce, ker so jih izpodrinili tujci, a prepričani so, da se bodo prav kmalu njihovi novi tipi zamaškov spet uporabljali v večini polnilnic kakovostnih slovenskih in jugoslovanskih vin. Tudi zato, ker so uživali velik ugled zaradi izjemne kakovosti in zanesljivosti izdelkov in izbora.

STANE JESENOVEC

